

Asia: VN/4165/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomionne rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista.

Porvoon kaupungin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä sekä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Porvoon kaupunki esittää lausuntonaan seuraavaa:

Lakimuutoksen tavoitteet ovat sinänsä hyvät, mutta muutoksessa on kaupungin näkemyksen mukaan perustuslaillisia ongelmia ja se on osin vastoin kansallista tiedonhallintalakia ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta eurooppalaisesta datahallinnosta (datahallintosäädös).

Kaupunki katsoo, että Ympäristöministeriön RYTJ lakihankevalmistelu tulisi keskeyttää. Hankkeelta puuttuvat lainmukaiset perusteet ja edellytykset. Yhteiskunnan aidot tarpeet ja mahdolliset ratkaisut tulee arvioida oikeelliselta pohjalta. Valmistelun aikana kuntien näkemyksiä ei ole otettu millään tavalla huomioon.

Kunnille ollaan asettamassa velvoitteita luovuttaa SYKE:lle tietoja kunnan lakisäateisen viranomaistehtävän kuluessa sen eri vaiheissa. SYKE osallistuisi kunnan lakisäateisen viranomaistehtävän suorittamiseen. Kunnille tulisi uusia merkittäviä vastuita ja kustannuksia. Yhteiskunta, kunnat mukaan lukien eivät myöskään hyödy esitetyistä uusista velvoitteista kunnille.

Valmistellun ministeriön esityksen lainsäädännöllinen perusta on keskeisiltä osin virheellinen. Lainsäädännön valmisteluprosessissa on merkittäviä puutteita.

Ympäristöministeriön ja SYKE:n hallintaan perustettavaksi esitetty rekisteri on vastoin kansallisen tiedonhallintalain periaatteita sekä EU:n datahallintosäädöstä, joka kieltää datan jatkokäyttöä koskevien yksinoikeuksien valmistelun ja toteuttamisen. Verovarojen käyttö kopiorekisterin ja siitä annettavan palvelun perustamiseen ja käyttöön markkinoilla toimivien yritysten palvelujen kanssa kilpailemaan, on vastoin EU:n valtioneuvoston päätöksen sisältämää sääntöä.

Kuntien, kuntalaisten yhdessä omistaman ja hallitseman datan korvaukseton pakkoluovutus valtion liikelaitokselle on perustuslaillinen ongelma. Kunnille viranomaisina tulee kaikissa tilanteissa turvata perustuslailliset oikeudet päättää omaisuudestaan, myös tieto-omaisuudestaan ja sen

luovuttamisen ehdoista. Ei ole laillisia edellytyksiä perustaa tiedonhallintolain periaatteiden vastaista, digitaalisen yhteiskunnan toiminnassa ja tietohuollossa vahingollista kopiorekisteriä, kuntien viranomaisten omistamasta ja hallitsemasta datasta. Kuntien omistamaa ja hallitsemaa dataa tulee luovuttaa Jatkokäyttöön EU:n datahallintasäädöksen mukaan kaikkia toimijoita koskevin tasapuolisin, syrjimättömin ehdoin. Kuntien omistaman ja hallitseman datan luovutustilanteissa voidaan periä maksuja kunnan kustannusten kattamiseksi kunnan päätösten mukaan.

Lakimuutoksen perusteella ministeriö on siirtämässä kuntien omistaman ja hallitseman tieto-omaisuuden itselleen korvauksetta. Datan omistaminen ja omistuksen veroinen pysyvä hallinta, joista kuntien osalta aina on kyse, ovat EU:n valmisteleman eurooppalaisen datatalouden strategian, datanluovutustoiminnan ja sitä ohjaavien säädösten lähtökohta. EU on valmistellut säännöt, joiden puitteissa eri toimijoiden omistamaa ja hallussa olevaa dataa voidaan käyttää tehokkaasti digitaalisen eurooppalaisen yhteiskunnan toiminnassa datan omistajien ja haltijoiden oikeuksia

kunnioittaen, niitä loukkaamatta. Ministeriö on siirtämässä myös yksityisen sektorin toimijoiden omistamaa dataa hallintaansa korvauksetta.

Ympäristöministeriö on väittänyt virheellisesti, että kuntien omistama ja hallussa oleva data tulee julkaista aina avoimesti maksutta. Ympäristöministeriö perustelee näkemystään julkisuuslailla vastoin Oikeusministeriön tulkintaa ja antamaa ohjeistusta. Datan omistaja/haltija perii maksuja luovuttaessaan dataansa jatkokäyttöön kaikille toimijoille tasapuolisin, syrjimättömin ehdoin. Maksutuloilla katetaan datan jakamiseen liittyviä kustannuksia.

Ympäristöministeriö pyrkii perustamaan itselleen oikeuden jakaa edelleen kuntien dataa itse päättämillään ehdoilla periaatteella, kustannukset kunnille - maksutulot valtion liikelaitokselle. Ministeriön valmistelun mukaan kunnat veloitettaisiin lailla luovuttamaan korvauksetta tieto-omaisuutensa valtion liikelaitokselle. Tämä on ristiriidassa kuntien perustuslaillisten oikeuksien kanssa sekä vastoin tiedonhallintalain ja EU:n datahallintaa koskien säädösten

kanssa: "Julkishallinnon toimija, joka omistaa tai hallitsee dataa, voi periä korvauksen kustannuksistaan ja on velvollinen luovuttamaan dataa syrjimättömin ehdoin kaikille toimijoille".

Lakimuutoksen valmistelussa on esitetty virheellistä tietoa kunnille syntyvistä kustannuksista ja mahdollisuudesta saada tuloja kuntien viranomaistoiminnassa syntyvien tietojen kustannusten kattamiseksi perittävistä maksuista. Kunnilla on jo nyt EU:n datahallintosäädöksen edellyttämiä, ei -

yksinoikeudellisia jatkokäyttösopimuksia koneluettavaa asemakaavatietoa koskien, usean toimijan kanssa. Jatkokäyttöön luovuttamisen yhteydessä peritään kohtuullista maksua. Maksuilla katetaan kuntien kustannuksia tiedon luovuttamista koskien. Tämä tarkoittaa käytännössä em.tietopalvelurajapintainvestointien ja niiden ylläpidon kustannusten kattamista. Saadut kokemukset osoittavat, että kuntien koneluettavalle rakennetun ympäristön datalle on kova kysyntä jatkokäytössä, digitaalisten palvelujen yhteiskunnassa EU:n tunnistaman datastrategian tavoitteiden mukaan. Jo tähän mennessä kuntien ja yritysten välillä tehtyjen datan jatkokäyttösopimusten kokemukset osoittavat,

että kunnilla on realistinen mahdollisuus saada katettua em. rajapintainvestointien aiheuttamat investointi- ja ylläpitokustannukset datan jatkokäytöstä EU:n

datanhallintosäädöksen mukaan perittävillä maksuilla. Ministeriön valmistelun mukaisella RYTJ-lainsäädännöllä kunnille jäisivät kaikki kustannukset, mutta maksutulot siirtyisivät valtion liikelaitokselle. Ministeriö antaa tietoisesti karkeasti väärän kuvan kunnille aiheuttamistaan kustannuksista ja maksutulojen menetyksistä. Tällä väärällä tiedolla ministeriö perustelee väitettään, että lainsäädäntö ei aiheuttaisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kunnille.

PORVOON KAUPUNKI, Kaupunginhallitus

Yleiset huomionne maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyistä muutoksista.

Kts edellä

Yleiset huomionne koko esitysluonnoksesta.

-

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

-

Huomionne ehdotetun lain 13 §:ssä mainituista julkisessa tietopalvelussa jaettavista tiedoista.

-

Huomionne ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetuksesta).

-

Muut huomiot

Huomionne koko esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista.

-

Muut mahdolliset huomionne esitysluonnoksesta?

-

Söyriä Pekka

Porvoon kaupunki - Porvoon kaupunginhallitus 8.8.2022